

ANTROPOLOGICKÝ ROZBOR KOSTERNÍCH POZŮSTATKŮ Z HROBU KULTURY SE ŠŤŮROVOU KERAMIKOU Z LÍBEZNIC

Petra Beran-Cimbůrková

ÚVOD

Kosterní materiál byl získán při záchranném archeologickém výzkumu (silniční obchvat obce), který proběhl v roce 2009 v Líbeznicích (blíže viz Turek 2011). Na lokalitě bylo nalezeno celkem šest hrobů z různých období, ale do období kultury se šňůrovou keramikou spadal pouze tento jeden hrob. V objektu číslo 668 byl hrob (číslo 6) orientován Z-V, tělo leželo skrčené a na pravém boku (pohřební ritus ukazující na muže).

MATERIÁL

Středně špatně až velmi špatně zachovaný skelet nedospělého jedince. Materiál byl v terénu vypreparován a vyzvednut autorkou. Všechny kosti byly výrazně poškozeny kořínky rostlin. Přímou v terénu byl odebrán vzorek pro radiokarbonovou analýzu.

METODY

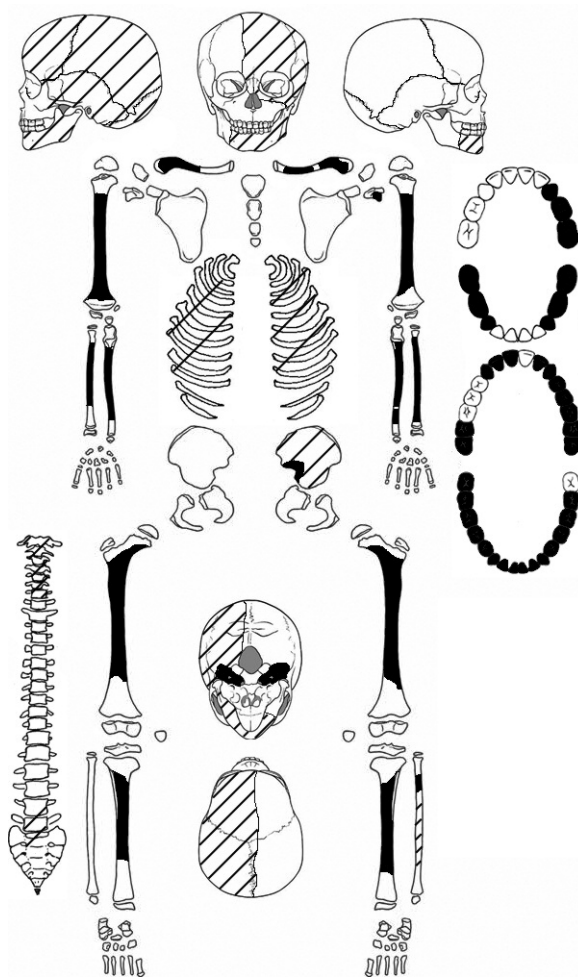
Při zpracování materiálu byly použity standardní morfoskopické metody pro nedospělé jedince. Věk byl hodnocen dle vývoje chrupu dle Ubelakera (1978) a dle mineralizace zubů dle Vlčka (1994).

VÝSLEDKY

Objekt číslo 668, hrob 6 (obr. 1)

Popis nálezové situace - hloubka 10–20 cm; kostra nedospělého jedince ležící na pravém boku (Z-V), obě horní končetiny pokrčené v loktech do pravého úhlu, dolní končetiny v kyčlích ohnuty do pravého úhlu a v kolenou do ostrého úhlu. Následkem tafonomických procesů ležel trup na zádech a levé předloktí se dostalo pod pravostranná žebra (obr. 2). Inventář hrobu zahrnoval dvě keramické nádoby, bulavu a zlomek pazourkového nože.

Lebka - velmi špatně zachována, postmortálně deformována. Kosti byly silně poškozené kořínky rostlin a kvůli tomu byly lebeční kosti většinou jen 1 mm silné a velmi narušené (obr. 3). Pravá strana lebky se nezachovala vůbec. Z levé strany lebky byly nalezeny zlomky kosti čelní, temenní, spánkové a týlní. Nejlépe byly zachovány obě kosti skalní. Dolní čelist byla velmi fragmentarizována, ale byly nalezeny i fragmenty z pravé strany těla. Stav zachované dentice byl dobrý i přes poškození kořínky

Obr. 1. Líbeznice, hrob 6. Schematický nákres zachovalosti a kompletnosti skeletu

Obr. 2. Líbeznice, hrob 6. Následkem tafonomických procesů ležel trup na zádech a levé předloktí se dostalo pod pravostranná žebra

Obr. 3. Líbeznice, hrob 6. Lebka během preparace (norma lateralis sinistra)

rostlin (obr. 4). Nalezeny byly dočasné zuby z horní čelisti (vlevo: c, m1, m2) a z dolní čelisti (vpravo i vlevo: c, m1, m2). Dále byly nalezeny trvalé zuby horní (vpravo: I1, I2, C, M2, M3; vlevo: I2, C, P1, P2, M1, M2, M3) i dolní čelisti (vpravo: I1, I2, C, P1, P2, M1, M2, M3; vlevo: I1, I2, C, P1, P2, M1, M2). Všechny dočasné zuby a většina zubů trvalých byla v anatomickém uspořádání (obr. 5), ale pět zubů bylo nalezeno v těsné blízkosti lebky (horní vpravo: I1, C, M2, M3; vlevo: M3), kam se dostaly pravděpodobně díky hlodavcům.

Osový skelet – velmi špatně zachován. Nalezeny pouze bližší neurčitelné drobné zlomky oblouků krčních, bederních a křížových obratlů a fragmenty těl středních žebere.

Horní končetiny – středně špatně zachovány. Obě klíční kosti byly zastoupeny laterálními polovinami kosti. Pravostranná lopatka nebyla zachována vůbec, z levostranné byl nalezen pouze zlomek zobcovitého výběžku. Z pažní, vřetenní i loketní kosti obou stran byly zachovány pouze na koncích poškozená těla.

Dolní končetiny – středně špatně zachovány. Z kostí pánve byly nalezeny pouze zlomky levostranné kosti kyčelní. Obě stehenní i holenní kosti byly zachovány bez proximálního i distálního konce těla. Celá pravostranná kost lýtková byla ihned po vypreparování v terénu dána na radiokarbonovou analýzu. Levá lýtková kost byla velmi fragmentarizována.

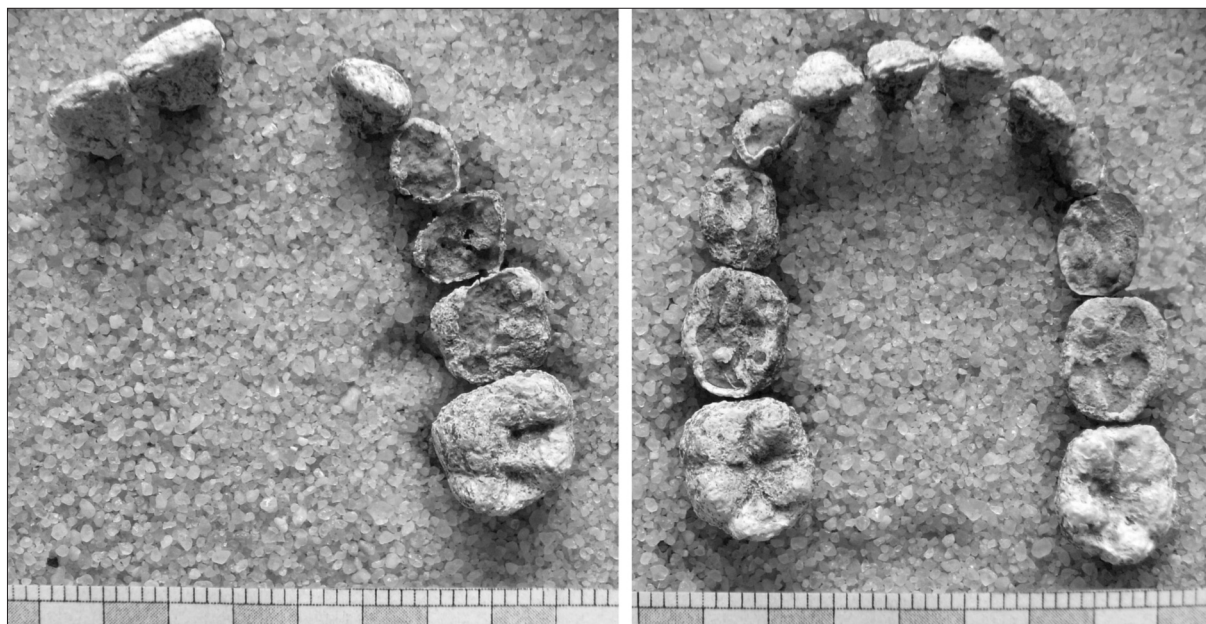
Pohlaví nelze antropologicky určit, dožitý věk 9 let \pm 3 roky (Ubelaker 1978); 10–11 let (Vlček 1994).

ZÁVĚR

Zkoumaný kosterní materiál byl špatně zachovalý, ale díky zachování dočasných i vyvíjejících se trvalých zubů se alespoň podařilo určit dožitý věk (9 let \pm 3 roky).

Obr. 4. Líbeznice, hrob 6. Dentice během preparace (vlevo zepředu, vpravo zleva)

Obr. 5. Líbeznice, hrob 6. Pohled na okluzní plochy prořezané dočasné i trvalé dentice (vlevo horní čelist, vpravo dolní čelist)

LITERATURA

- Turek, J. 2011: Pohřeb dítěte z období šňůrové keramiky v Líbeznicích, okr. Praha-východ, Archeologie ve středních Čechách 15, 183–189.
- Ubelaker, D. H. 1978: Human Skeletal Remains: Excavation, Analysis and Interpretation. Washington, DC.
- Vlček, E., 1994: Metodika určování zubního věku podle stupně mineralizace chrupu v historické antropologii a paleoantropologii, Stomatologické zprávy 35 (3), 30–39.

ANTHROPOLOGICAL ANALYSIS OF SKELETAL REMAINS FROM A GRAVE OF THE CORDED WARE CULTURE FROM LÍBEZNICE

The skeletal material was recovered during rescue excavation in 2009 (for more details see Turek 2011). In total, six different graves from different periods were discovered on the site, however, only one of them belongs to the Corded Ware culture – grave No. 6. It was oriented W–E, and the body lay on its right side (which is indicative of a man). The skeleton belonging to an immature individual was poorly preserved. The material was prepared in the field and collected by the author of this article. All bones were distinctly damaged by plant roots. When processing the material, standard morphoscopic methods for immature individuals were used. The age was estimated based on the development of the dentition according to Ubelaker (1978) and according to the mineralization of teeth according to Vlček (1994). The analysed skeletal material was poorly preserved, but thanks to the preservation of temporary and developing permanent teeth, it was possible to determine the age at death (9 ± 3 years).

Fig. 1. Líbeznice, grave 6. Schematic drawing showing the degree of preservation and completeness of the skeleton

Fig. 2. Líbeznice, grave 6. Due to taphonomic processes, the torso was lying on the back and the left forearm got under the right-side ribs

Fig. 3. Líbeznice, grave 6. The skull during preparation (norma lateralis sinistra)

Fig. 4. Líbeznice, grave 6. The dentition during preparation (left: viewed from the front, right: viewed from the left)

Fig. 5. Líbeznice, grave 6. View of the occlusal surfaces of the erupted temporary and permanent dentition (left: upper jaw, right: lower jaw)